

CIVILINIO PROCESO TEISĖS VIENODINIMAS BEI DERINIMAS IR NAUJASIS LIETUVOS CIVILINIO PROCESO KODEKSAS

Prof. habil. dr. Valentinas Mikelėnas

Lietuvos Aukščiausiasis Teismas
Gynėjų g. 6, 2725 Vilnius
Telefonas 31 23 92
Elektroninis paštas V.Mikelenas@tic.lt

*Pateikta 2002 m. vasario 12 d.
Parengta spausdinti 2002 m. gegužės 30 d.*

*Recenzavo Lietuvos teisės universiteto Teisės fakulteto Civilinio proceso katedros profesorius
dr. Pranas Vytautas Rasimavičius ir šio fakulteto Civilinės ir komercinės teisės katedros docentė
dr. Dangutė Ambrasienė*

S a n t r a u k a

Šiuolaikinė įstatymų leidyba, teisės studijos ir teisinė praktika neįsivaizduojama be lyginamosios teisėtyros metodo taikymo. Lyginamoji teisė, prieš keliolika metų buvusi tik pavienių tyrinėtojų dėmesio objektu, šiandien tampa kasdieniu įstatymų leidėjo, teisės teoretiko ar praktiko veiklos įrankiu. Ypač lyginamosios teisės vaidmuo išauga kodifikuojant arba rekodifikuojant teisę ar atskiras jos šakas. Viena iš lyginamosios teisės funkcijų yra skirtingų teisės sistemų, teisės šeimų panašumų, bendrumų ieškojimas. Šių panašumų pagrindu įmanoma teisę vienodinti, t. y. sukurti tokį teisinio reglamentavimo modelį, kuris būtų priimtinas daugeliui valstybių. Taigi lyginamoji teisė padeda įveikti nacionalinių teisės sistemų skirtumus ir leidžia sukurti tarpnacionalinę, universalią teisės sistemą tam tikrame pasaulio regione ar ne didžiojoje pasaulio dalyje.

Rengiant naująjį Lietuvos civilinio proceso kodeksą lyginamąja teise taip pat buvo nemažai remtasi, pavyzdžiui, buvo analizuojami įvairių valstybių civilinio proceso kodeksai. Tačiau šiandien civilinis procesas nebėra grynai nacionalinis reiškinys. Tarptautinis ekonominis bendradarbiavimas, bylų su tarptautiniu (užsienio) elementu daugėjimas skatina valstybes vienodinti ne tik materialinę, bet ir proceso teisę. Todėl rengiant naująjį CPK labai svarbūs buvo ir civilinio proceso teisės derinimo, ir vienodinimo laimėjimai. Kokie jie yra ir kaip juos pavyko panaudoti, ir analizuojama šiame straipsnyje.

I. Materialinės ir proceso teisės vienodinimo ir derinimo ypatumai

Pirmiausia reikia pažymėti, kad civilinio proceso teisės vienodinimo ir derinimo laimėjimai yra gerokai kuklesni nei materialinės teisės.

Galima nurodyti keletą priežasčių, dėl kurių civilinio proceso teisė vienodinama daug lėčiau.

Pirma, civilinio proceso teisėje galioja principas, jog procesas priklauso nuo bylos nagrinėjimo vietos – *forum regit processum*. Šis principas reiškia, kad teismas civilinę bylą visada nagrinėja pagal savo, o ne užsienio valstybės civilinio proceso teisę. Todėl, skirtingai nei taikant materialinę teisę, civiliniame procese nekyla taikytinos teisės klausimas. Dėl šios priežasties neretai teigiama, kad užsienio valstybių civilinio proceso teisės analizė, jos geras išmanymas, taip pat nacionalinės civilinio proceso teisės vienodinimas yra nereikšmingi dalykai [1, p. 94].

Antra, kadangi proceso teisei būdingas formalumas, jos vienodinimas reikštų vienokį ar kitokį atsiskaitymą per dešimtmečius ar net šimtmečius susiformavusių bylų nagrinėjimo tvarkos formalumų. Dėl šios priežasties konservatyvioji teisinės profesijos atstovų dalis priešinasi bet kokioms naujovėms ir nusistovėjusių stereotipų keitimui. Antra vertus, proceso teisės vienodinimui mažiau dėmesio skiria ir politikai. Geriausiai šią išvadą patvirtina faktas,

kad kai kuriose valstybėse civilinio proceso teisė nėra suvienodinta net ir nacionaliniu mastu. Pavyzdžiui, kai kuriose federacinėse valstybėse apskritai nėra vieno CPK, o atskirose valstybės teritorijos dalyse galioja skirtingi civilinio proceso modeliai. Pavyzdžiui, JAV, Kanadoje atskirose valstijose ar provincijose galioja skirtingos civilinio proceso taisyklės (JAV yra suvienodintas tik federalinių teismų procesas ir įrodymų institutas) [2, p. 1–3]. Ši civilinio proceso difuzija lemia tai, kad advokatai paprastai praktikuoja tik vienoje valstijoje ar provincijoje. Net Šveicarijoje, kuri suvienodino savo civilinę teisę 1907–1912 m., civilinio proceso teisė liko nesuvienodinta – Šveicarija neturi vieno CPK, o civilinį procesą kiekviename kantone reglamentuoja kantono CPK (išskyrus vykdymo procesą, bankroto procedūras ir Šveicarijos Federalinio Aukščiausiojo Teismo procesą, kuriuos reglamentuoja federaliniai įstatymai). Ne vienas bandymas parengti vientisą Šveicarijos CPK baigėsi nesėkme [3, p. 16–22]. Tokią padėtį galima paaiškinti ir tuo, kad politikai, palaikantys federacinės valstybės išsaugojimą ir santykinį atskirų teritorinių vienetų savarankiškumą, civilinio proceso teisės vienodinimą neretai traktuoja kaip pavojų federalizmo idėjoms.

Pažymėtina, kad civilinio proceso teisė nebuvo visiškai suvienodinta ir Tarybų Sąjungoje. 1961 m. buvo priimti TSR Sąjungos ir sąjunginių respublikų civilinio proceso pagrindai, kuriais remiantis parengti sąjunginių respublikų CPK. Nors ir buvo remiamasi Pagrindais bei, kaip modeliu, Rusijos CPK, atskirų sąjunginių respublikų CPK vis dėlto turėjo tam tikrų skirtumų [4].

Trečia, civilinio proceso teisė yra mišri teisės šaka, apimanti ir privatinės, ir viešosios teisės elementus. Viešosios teisės pradai civiliniame procese taip pat pripažįstamas vienu iš šios teisės šakos vienodinimo ir derinimo stabdžių, nes valstybės daug lengviau susitaria dėl privačios, nei dėl viešosios teisės vienodinimo principų. Vienodinant viešąją teisę visada susiduriama su valstybės suvereniteto problema, nes viešoji teisė reglamentuoja santykius tarp valstybės ir privačių asmenų, čia vyrauja viešosios tvarkos, viešo intereso prioritetas, todėl viešosios teisės vienodinimas gali būti nesuderinamas su šiais prioritetais.

Ketvirta, tarptautinės prekybos sferoje vis didesnę pripažinimą ir populiarumą įgyja alternatyvus ginčų sprendimo būdas – komercinis arbitražas. Todėl tarptautinis verslas yra labiau suinteresuotas tarptautinio komercinio arbitražo taisyklių, nei civilinio proceso vienodinimu ir derinimu.

II. Civilinio proceso teisės vienodinimo ir derinimo tikslai ir būdai

Pagrindinis teisės vienodinimo ir derinimo tikslas – pasiekti aukštesnę teisės normų, teisinio reglamentavimo kokybę. Teisės vienodinimo poreikis paprastai kyla tada, kai paaiškėja, jog skirtingų valstybių nacionalinė teisė tam tikrą klausimą reglamentuoja skirtingai arba neefektyviai ir tai trukdo plėtoti tarptautinį ekonominį bendradarbiavimą, tarptautinę prekybą, trukdo laisvam asmenų bei kapitalo judėjimui ir pan. Šis tikslas pasiekiamas taikant lyginamąjį metodą – iš pradžių išanalizuojamas tam tikro klausimo reglamentavimas nacionalinėje teisėje, atliekami įvairių valstybių teisės lyginamieji tyrimai, svarstomi įvairūs galimi teisinio reglamentavimo modeliai, aptariami jų pranašumai ir trūkumai ir ieškoma racionaliausio problemos sprendimo varianto. Šio proceso, jeigu jis, aišku, yra rezultatyvus, pabaigoje pasiūlomas naujas atitinkamo klausimo teisinio reglamentavimo variantas. Taigi teisės vienodinimas ir derinimas yra kūrybiškas kokybiškai naujų teisės normų kūrimo procesas.

Atsižvelgiant į vienodinimo ir derinimo mastą, institucijos, atsakingos už šį procesą, pobūdį ir kitas aplinkybes, atlikto darbo rezultatai įforminami įvairiais būdais: pasirašoma tarptautinė konvencija, dvišalė tarptautinė sutartis, priimamas pavyzdinis (tipinis) įstatymas, parengiama rekomendacija ir t. t. [5, p. 165–173]. Pavyzdžiui, Europos Taryba teisės vienodinimo ir derinimo rezultatus dažniausiai įformina konvencijose arba Ministrų Komiteto rekomendacijose; Europos Sąjunga – konvencijose, direktyvose ir reglamentuose; UNCITRAL – konvencijose ir pavyzdiniuose (tipiniuose) įstatymuose; Hagos konferencija – konvencijose ir pan. [6, p. 401–416].

Tačiau pasiekti kokybiškai naują tam tikro klausimo teisinį reglamentavimą ne visada pavyksta. Neretai teisės vienodinimo ir derinimo galutinis rezultatas – konvencija, direktyva,

pavyzdinis įstatymas ir t. t. – nėra teisinio tobulumo viršūnė. Gali būti netgi atvirkščiai – jo kokybė yra netgi menkesnė už nacionalinėje teisėje esantį teisinį reglamentavimą. Šis faktas neturėtų kelti nuostabos, nes teisės vienodinimas ir derinimas yra sudėtingas procesas. Kartais būna labai sunku suderinti skirtingus požiūrius, rasti visiems priimtina variantą. Bet koks teisės vienodinimas kartu yra ir atsisakymas iš dalies susiklosčiusių ilgamečių teisės tradicijų, teisinės praktikos, naujų idėjų įvedimas į nacionalinę teisę. Neretai tarptautinė konvencija ar kitoks tarptautinis dokumentas yra kompromiso rezultatas, o kompromisas kartu reiškia ir teisinio reglamentavimo netobulumą, nenuoseklumą ir vidinį prieštarumą. Vis dėlto teisės vienodinimo spragos ir trūkumai negali nustelbti jo reikšmės. Todėl proceso teisės vienodinimo ir derinimo proceso ir jo rezultatų geras žinojimas yra reikšmingas tiek teisės kūrimo procese, tiek ir teisinėje praktikoje.

III. Civilinio proceso teisės vienodinimas ir derinimas transnacionaliniu mastu

Civilinio proceso teisės, kaip ir materialinės teisės, vienodinimo ir derinimo pradžia siejama su XIX amžiuje išaugusiu tarptautiniu ekonominiu bendradarbiavimu ir globalizavimu, gamybos ir paskirstymo kooperacija, specializacija, tarptautinės prekybos mastų išaugimu. Šie procesai skatino ir privačius asmenis, ir valstybes glaudžiau bendradarbiauti teisės srityje. Pirmasis svarbus žingsnis civilinio proceso teisės vienodinimo ir derinimo procese sietinas su 1893 m. pirmą kartą sušaukta tarptautine Hagos konferencija tarptautinės privatinės teisės klausimais. Nors pagrindinis šios tarptautinės organizacijos uždavinys buvo vienodinti kolizinę teisę, tačiau viena pirmųjų konvencijų, parengtų ir priimtų Hagos konferencijos tarptautinės privatinės teisės klausimais, buvo 1896 m. konvencija civilinio proceso klausimais. 1897 m. ši konvencija buvo pakeista papildomu protokolu, o 1905 m. buvo parengta ir priimta nauja konvencija civilinio proceso klausimais, pakeitusi 1896 m. konvenciją. 1902 m. buvo priimta speciali Hagos konvencija, reglamentuojanti ištuokos ir separacijos bylų teisingumo klausimus. 1954 m. parengiama ir priimama nauja Hagos konvencija civilinio proceso klausimais, pakeitusi 1905 m. konvenciją. 1954 m. Hagos konvencijos reikšmę rodo gausus jos dalyvių skaičius – šios konvencijos dalyvės yra Argentina, Armėnija, Austrija, Baltarusija, Bosnija ir Hercegovina, Kroatija, Kipras, Čekija, Danija, Egiptas, Suomija, Makedonija, Kirgizija, Libanas, Moldova, Prancūzija, Vokietija, Vengrija, Izraelis, Italija, Japonija, Latvija, Liuksemburgas, Marokas, Olandija, Norvegija, Lenkija, Portugalija, Rumunija, Rusija, Slovakija, Ispanija, Surinamas, Švedija, Šveicarija, Turkija, Ukraina, Uzbekistanas, Vatikanas [7, p. 46–48].

Hagos konferencija yra parengusi ir priėmusi ir daugiau konvencijų civilinio proceso klausimais, kurios vienodino ir derino atskirus civilinio proceso teisės institutus: 1958 m. konvenciją dėl bylų, kylančių iš tarptautinio prekių pirkimo–pardavimo sutarčių, jurisdikcijos; 1958 m. Konvenciją dėl sprendimų, susijusių su vaikų išlaikymo prievolėmis, pripažinimo ir vykdymo; 1961 m. Konvenciją dėl užsienyje išduotų dokumentų legalizavimo panaikinimo; 1965 m. Konvenciją dėl įvaikinimo bylų jurisdikcijos, įvaikinimui taikytinos teisės; 1965 m. Konvenciją dėl teisminių ir neteisminių dokumentų civilinėse ir komercinėse bylose įteikimo užsienyje; 1965 m. Konvenciją dėl sutartinės jurisdikcijos; 1970 m. Konvenciją dėl sprendimų ištuokos ir separacijos bylose pripažinimo; 1970 m. Konvenciją dėl įrodymų civilinėse ir komercinėse bylose rinkimo užsienyje; 1971 m. Konvenciją dėl užsienio teismų sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo; 1973 m. Konvenciją dėl sprendimų išlaikymo bylose pripažinimo ir vykdymo; 1980 m. Konvenciją dėl tarptautinės teisės kreiptis į teismą; 1985 m. Konvenciją dėl teisės, taikytinos patikėjimo santykiams, ir sprendimų patikėjimo teisės klausimais pripažinimo; 1996 m. Konvenciją dėl jurisdikcijos, taikytinos teisės, sprendimų pripažinimo, vykdymo ir bendradarbiavimo vaikų gynimo bei tėvų atsakomybės srityje [8].

Hagos konferencija 1998 m. baigė rengti bene svarbiausios konvencijos civilinio proceso klausimais projektą – Tarptautinės jurisdikcijos ir užsienio teismų sprendimų pripažinimo konvenciją. Tačiau dėl nesutarimų esminiais klausimais ši konvencija kol kas nėra pa-

sirašyta. Šis pavyzdys – dar vienas įrodymas, kad civilinio proceso teisės vienodinimas ir derinimas nėra lengvas procesas [9].

Tačiau Hagos konferencija nėra vienintelė institucija, užsiimanti civilinio proceso teisės derinimu ir vienodinimu. Šis klausimas yra ir kitų tarptautinių organizacijų darbotvarkėje. Pavyzdžiui, Tarptautinis privatinės teisės vienodinimo institutas (UNIDROIT) kartu su Amerikos teisės institutu (ALI) rengia Tarptautinių civilinio proceso taisyklių projektą [10, p. 276].

Jungtinių Tautų Organizacijos Tarptautinės prekybos teisės komisija (UNCITRAL) 1997 m. parengė pavyzdinį Tarptautinio bankroto įstatymą.

Keletą svarbių konvencijų civilinio proceso klausimais yra parengusios ir kitos tarptautinės organizacijos – Tarptautinė jūrų organizacija (IMO), Tarptautinė civilinės aviacijos organizacija (ICAO) ir kt. [11, p. 257].

IV. Civilinio proceso teisės derinimas ir vienodinimas Europoje

Kalbant apie civilinio proceso derinimą ir vienodinimą Europoje reikėtų išskirti du jo lygmenis.

Pirma, Europos Tarybos lygmuo. Didžiulį poveikį derinant ir vienodinant civilinio proceso principus turi Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencija ir Strasbūro teismo praktika. Europos Taryba taip yra priėmusi keletą svarbių konvencijų specialiai civilinio proceso klausimais, pavyzdžiui, 1968 m. Konvenciją dėl informacijos apie užsienio teisę; 1977 m. Konvenciją dėl prašymų suteikti teisinę pagalbą, perdavimo; 1980 m. Konvenciją dėl sprendimų vaikų priežiūros klausimais pripažinimo ir vykdymo ir vaikų priežiūros užtikrinimo; 1990 m. Konvenciją dėl kai kurių tarptautinių bankroto klausimų.

Kitas svarbus civilinio proceso teisės vienodinimo būdas Europos Tarybos darbe yra Ministrų Komiteto rekomendacijos. Iš jų pažymėtinos 1984 m. Rekomendacija civilinio proceso supaprastinimo klausimais; 1994 m. Rekomendacija teismo nepriklausomumo klausimais; 1995 m. Rekomendacija apeliacijos klausimais ir kt.

Europos Sąjungos valstybės civilinio proceso teisę iš pradžių vienodino konvencijose. Paminėtinos šios konvencijos civilinio proceso klausimais:

- 1968 m. Briuselio konvencija dėl jurisdikcijos ir teismų sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo;
- 1995 m. Madrido konvencija dėl bankroto procedūrų;
- 1998 m. Konvencija dėl jurisdikcijos ir teismų sprendimų bylose, kylančiose iš šeimos teisinių santykių, pripažinimo ir vykdymo.

Tačiau paskutiniaisiais metais ryškėja kita tendencija – civilinio proceso teisė Europos Sąjungoje pradeda vienodinti priimant reglamentus. Pavyzdžiui, 2000 m. buvo priimti du svarbūs reglamentai – vienas jų skirtas teismo ir neteisminių dokumentų įteikimo procedūroms suvienodinti, o kitas – jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse pripažinimui ir vykdymui. Pastarasis reglamentas nuo 2002 m. kovo 1 d. turėtų pakeisti 1968 m. Briuselio konvenciją. 2001 m. buvo priimtas reglamentas, nustatantis teismų bendradarbiavimo principus renkant įrodymus civilinėse ir komercinėse bylose.

Civilinio proceso teisę Europos Sąjungoje bandoma vienodinti ir kitokiais būdais. Pavyzdžiui, 1987 m. buvo sukurta dvylikos ekspertų grupė, vadovaujama Belgijos teisės profesoriaus M. Storme'o. Ši ekspertų grupė 1993 m. parengė ataskaitą apie Europos Sąjungos valstybių civilinio proceso teisės vienodinimo perspektyvas, vienodinimo būdus ir sritis [12]. Vienodinimo galimybės yra siūlomos labai įvairios – vieno Europos civilinio proceso kodekso parengimas, direktyvos arba reglamentai įvairiose srityse ir pan. Pažymėtina, kad dauguma ekspertų Europos civilinio proceso kodekso parengimo galimybę vertina labai skeptiškai, kaip pagrindinę kliūtį nurodydami labai skirtingus atskirų valstybių požiūrius į kai kuriuos civilinio proceso institutus. Todėl siūloma suvienodinti tik kai kuriuos civilinio proceso teisės institutus, pavyzdžiui, teismo išlaidas, procesinius terminus, laikinas apsaugos priemones ir pan. [13, p. 302–309]. Ekspertų grupė toliau tęsia savo darbą ir artimiausiu laiku reikia tikėtis naujų jos darbo rezultatų.

V. Civilinio proceso teisės vienodinimas ir derinimas kituose regionuose

Europa nėra vienintelis regionas, kur civilinio proceso teisė vienodinama gana sparčiai. Pavyzdžiui, 1988 m. buvo parengtas Pietų Amerikos pavyzdinis civilinio proceso kodeksas, susidedantis iš 370 straipsnių. Šį kodeksą aštuoniolika metų rengė Pietų ir Centrinės Amerikos proceso teisės institutas. Šis kodeksas tęsia Kubos teisininko A. S. Bustamante'o vardu pavadinto 1928 m. tarptautinės privatinės teisės kodekso tradicijas (Bustamante'o kodekse civilinio proceso teisės klausimams buvo skirti 314–437 str.). Nors 1988 m. kodeksą į savo nacionalinę teisę kol kas įtraukė tik Urugvajus, tačiau jo reikšmė pertvarkant kitų Pietų Amerikos valstybių civilinio proceso teisę yra neabejotina [14, p. 47–55].

Iš kitų pasaulio regionų, kur akivaizdūs civilinio proceso rezultatai, pažymėtinos Skandinavijos valstybės, kurios yra priėmusios keletą konvencijų civilinio proceso klausimais.

Vienodinti civilinio proceso teisę siekia ir Nepriklausomų valstybių sandraugos (NVS) valstybės. Pavyzdžiui, 1992 m. Kijeve buvo pasirašytas susitarimas dėl ginčų, kylančių iš ūkinės veiklos, sprendimo tvarkos; 1993 m. Minske buvo pasirašyta NVS Konvencija dėl teisinės pagalbos ir teisinių santykių civilinėse, šeimos ir baudžiamosiose bylose; 1998 m. Maskvoje buvo pasirašyta konvencija dėl arbitražinių ir ūkinių teismų sprendimų pripažinimo ir vykdymo.

Išvados

Trumpa civilinio proceso teisės vienodinimo apžvalga leidžia daryti išvadą, kad kol kas civilinio proceso teisės derinimas ir vienodinimas yra fragmentiškas. Tačiau ir tie rezultatai, kurie šiuo metu yra pasiekti, turi būti racionaliai panaudoti tiek Lietuvos įstatymų leidyboje, tiek teismų praktikoje bei teisės doktrinoje. Šiuolaikinė tarptautinės privatinės teisės doktrina į daugelį klausimų žiūri kiek kitaip, nei tai buvo vertinama prieš šimtą ar penkiasdešimt metų. Pavyzdžiui, šiandien pripažįstama, kad abipusiškumo principas, sprendžiant užsienio teismų sprendimo pripažinimo klausimą, yra atgyvena, o teismo išlaidų užstato reikalavimas iš užsieniečių prieštarauja lygiateisiškumo principui, kurį garantuoja tarptautiniai dokumentai žmogaus teisių srityje. Šių naujų tendencijų suvokimas yra būtina prielaida reformuojant Lietuvos civilinio proceso teisę ir integruojant ją į pasaulio teisės sistemų šeimą.

LITERATŪRA

1. **Lubiński K.** Unifying Trends in the Progress of the Law of Civil Procedure // *Comparative Law Review*. 1998. Vol. 8
2. **Civil Procedure in a Nutshell** / by Kane M.K. West Publishing Co. – St. Paul, Minn, 1991.
3. **Habscheid W. J.** Schweizerisches Zivilprozess-und Gerichtsorganisation-recht. Basel, Frankfurt am Main, 1986.
4. **Лесницкая Ф. С., Пучинский В. К.** Особенности ГПК союзных республик. – Москва: Юридическая литература, 1970.
5. **Mikelėnas V.** Privatinės teisės harmonizavimas ir unifikavimas: lietuviškas variantas // Lietuvos teisės tradicijos. – Vilnius: Justitia, 1997.
6. **Kerameus K. D.** Procedural Harmonization in Europe // *The American Journal of Comparative Law*. 1995. Vol. 43.
7. **Szaszy J.** International Civil Procedure. A Comparative Study. – Budapest, Leyden, A.W.Sijthoff, 1967.
8. **Chuah J.** Statutes and Conventions on Private International Law. – London, Cavendish Publishing Ltd., 1996.
9. **International Jurisdiction and Foreign Judgments in Civil and Commercial Matters.** Report drawn up by Kessedjian Ch. – The Hague, 1997.
10. **Uniform Law Review.** 2000. Vol. 5. No 2.
11. **Mikelėnas V.** Tarptautinės privatinės teisės įvadas. – Vilnius: Justitia, 2001.

12. **Rapprochement** du Droit Judiciaire de l'Union europeenne / Storme M. (ed). Dordrecht, Boston, London, 1994.
13. **Storme M.** Uniform Procedure Rules in Europe // Unity of Civil Procedural Law and Its National Divergencies. – Lublin, 1994.
14. **Carlos de Miguel y Alonso.** Le Code Type Iberoamericain. Les mouvements d'unification // Unity of Civil Procedural Law and Its National Divergencies. – Lublin, 1994.

Unification and Harmonisation of Civil Procedural Law and the New Code of Civil Procedure of Lithuania

Prof. Habil. Dr. Valentinas Mikelėnas

The Supreme Court of Lithuania

SUMMARY

Just several years ago the comparative law was no more than a subject of research for a few researchers. Today it becomes the day-to-day instrument for the activity of theorists as well as practicing lawyers. Especially the role of comparative law grows during the codification or re-codification of law system or particular branches of law.

The studies of comparative law, as for example examination of civil procedure codes of different European countries, have played a big role while drafting the new Code of Civil Procedure of Lithuania. However today the civil procedure is not merely national phenomenon. International economical cooperation, the growth of number of civil cases with international element, induces to unify not only substantive law, but also the procedural law. Thus for the preparation of the new Code of Civil Procedure of Lithuania the achievements of harmonisation and unification of the procedural law were of the paramount importance.

Hence this article deals with the main achievements of international harmonisation and unification of the law of civil procedure as well as appliance of those achievements during the process of preparation of draft Code of Civil Procedure of Lithuania.